

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Rhetorica divina

Guilelmus <Arvernus>

[Freiburg im Breisgau], nicht nach 1491

[Capitula I (De oratione) - X]

[urn:nbn:de:bsz:31-311723](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-311723)

Rethorica diuina siue ars oratoria eloque
tie diuine edita per venerandum patrem ma
gistrum Guilermum parisiensem.

De oratione Capitulum I

E A sacris ac sa
crificatiuis exercitiis: que et
quarta sit dignitas et pcellentia po
tius orationis: multum liquide appa
rere pot volentibus videre atq; valentibus.
Et primū eo qd omnis sacrificatio, omnis bndi
ctio, et omne sacramētū, et omniū qdqd in cultu
diuino honorifice agit: aut oratio est: aut ora
tione pagit: siue pfiat. Deinde qd omnis eccle
sia sanctorū: celesti ac diuino magisterio eru
dita ac instituta: tam mltiplici celebritate fre
quentat orationē: vt ei die noctuq; insinat: et
inuiget: et eidē vite pſentis tempa: tanq; illi
cōsecrata et debita: pſentatur. Cui rei nulla alia
causa vel ratio existimari vel cogitari potest:
nisi orationis tanta necessitas: tantaq; fructu
ositas: que tantā frequentationis et instantie
continuitatē exigat et requirat. Et si dixerit
quis: auctoritas aplica: pcepto suo quo dictū
est: Sine intermissione orate: ad hoc artat: et
cogit nō solū ecclesia: s; etiam ipsa lex euāgel
ica: in qua expresse legit mandātū de oratione:
ipso ore veritatis editū: quo dictum est: quia
oportet semp orare: et nūq; deficere. Rūdeo
in hoc quia in ipsa cause sunt et rōnes rōnabi
lissime atq; iustissime: propter quas mādata
hmōi et omnia alia que de oratione data sunt
merito data fuerunt. Tertio ex vtuositate ip
sius orationis: mirificentijs: et numerositate
mirabili: atq; pstantia vtilitatis: quas te scire
faciā in sequētibus. Ex his ergo tribus ma
nifestū esse tibi debet: et necessariā esse: et om
nino debere esse celestem ac diuinale rethori
cam: siue spūalem ac saluberrimā oratoriam:
que in causis animarū atq; negocijs: allega
re doceat eos qui cause hmōi patrociniū su
sceperunt. Et spūales oratores pstituti sunt:
vt in dei dulcissimi consistorio: causas allegēt
hmōi: ppter qd stipendia bſificioū ecclesia
sticorum: eis constituta sunt ex magna parte
hoc aut dico ppter officia docendi et pdican
di: in quib; consistit residuū milicie clericalis:
de quibus nullaten; tibi dubitādū est: qd nec
recte nec laudabiliter exerceri pnt: nisi docto
res: predicatores: atq; iudices ecclesiasticos
vtrius orationis adiunct: et dirigat incessanter.

E Si tāta volumina: studio et labore retho
rum: de oratione rethorica scripta sunt: q̄to
fortius de ista sacra et sacratissima oratione: di
gnum et iustum est vt scribat ars et doctrina.
Hec aut ratiocinatio a pportionalitate cau
sarum et orationū: vturē habet atq; vigorem:
si tū nō est comparatio orationis ad orationē in
fructu vel vtilitate: nō erit comparatio debiti et
laboris pro arte et doctrina istius: ad debitum
studium vel laborē illius. Quid dicā de oratione
litteraria cui tota grāmatica iuigilat: Quid
de oratione logica: cui tam studiose: tāq; per
fecte Aristotel: ingeniositas insudauit: et de
oratione vtiq; logica: que omnis vel ppositio/
vel syllogism; est: omnes libros logicales ti
tulauit. Et de syllogismo libru priorū vel ana
leticorū: de demōstratione/ libru posteriorū:
Et de Elencis libru elencorū. Et de syllogis
mo dialetico libru topicorū. De interpretatiōe
x̄o siue ppositione/ librum peribermōnias.
Qualiter aut possibile erit istā sacra ac sa
crificatiuā: et modis omnibus omni generā aliaz
orationū incompatibiliter pcellentē orationē:
esse omni arte et doctrina et artificio destituta?
Quia igit nec imensitati diuine congruit h:
neq; pfectioni: quā nō solū decet s; etiā neces
se est eē in ecclesia dei altissimi: que schola ip
sius est: et cui; sola doctrina/ in ea discit et doce
tur/ assidue esse artem atq; artificium orandi
necesse esse. Amplius qd op; cuiuscūq; vti
litas inueniri pot: qd arte et doctrina ac arti
ficio careat: et doctores atq; artifices sui non
habeat. Que ergo causa reddi pot vt op; tā
nobile: tāq; pclare vtilitatis: hucusq; negle
ctum atq; desertū sit: nisi quia vel ei; vtilitas
ignozata: vel ipsi sacri doctores desides: aut
alijs occupati: ofonē preterierūt. Credendū
ergo est multos de ea multa scripsisse: et cū ex
emplaria orationum scripserūt: hoc sufficere
oratoribus repurasse. Et forsan quia poti;
orando: q; philosophādo orare discimus: nō
artem vel artificium orandi eos: s; ofones scri
ptas autenticas oratoribus tradidisse: sicut
euidenter apparet in libro psalmorum qui ex
quistissimis ofonib; refertissim; est. Si qd
aut dixerit qd oratio donū dñi dei est: et ppter
h nō ab arte vel doctrina: s; magis a datore q;
renda sit: verū vtiq; dicit. Si quis x̄o dixerit
qd hmōi oratio nō solum potissimū sui: s; etiaz
plurimū habet diuini muneris et gratie: et p
pter hoc nihil ad eā de arte et doctrina homiū:
Rūdeo: quia iusticia que vtus est veri nois:

Capitulum

nō solū p̄cipuū sui / aut plimū: s̄ etiā totū qd̄ ē
vel habet diuini muneris ē r̄ gr̄e. **N**ihilomin⁹
tū p̄tia iuris / que sc̄ia legū r̄ canonū ē. **S**iliter
r̄ cognitiōe diuersarū p̄suetudinū: atq; exer-
citatione cāz r̄ negotiorū: illustrat / atq; diri-
git. **S**ic se habet r̄ de ofone. **A**rte nāq; et do-
ctrina. quā hic scribere intendo: plurimum r̄
multipliciter adiuuat. **N**ec obsistit mihi in
hoc p̄mo Aristotel. quo dixit in p̄mo ethicozū
quia scire vel parū vel nihil opat ad x̄tutem.
qd̄ nō de om̄i scire vel falso intelligere potuit
cū ipsemet dicat in libro eodem. quia x̄tus est
om̄i arte certior r̄ melior. **T**ibi x̄o declaratur
est p̄ me r̄ in tractatu d̄ actibus humanis. **E**t
in tractatu de x̄tutibus r̄ moribus. quasdam
sc̄ias x̄tutes esse. sicut pudētia. r̄ quasdā ali-
as. **I**n sup̄ r̄ om̄nē x̄tutē sapiam eē. qd̄ est dice-
re sapidū siue saporās sc̄iam. r̄ tanq; intimam
ac p̄fundatā cognitiōe. **S**c̄iam x̄o iuxta cō-
munem intentionē quasi cōem intentionem
sc̄z exteriorem. res em̄ om̄es nō solū lucēt vir-
tuti intellectuē / ad illuminandū eā lumie sci-
entie. sed etiā sapiunt ad faciendā vel inficiē-
dam x̄tutē motiū. r̄ quasi imp̄mendā eam sa-
poribus sapie. **D**e quib⁹ ibi satis feci tibi. **D**e
ip̄a sapiētia quoq; tibi certissimū est. q̄ ip̄a est
donū dei altissimi. r̄ ab ip̄o studiosissime expe-
tenda r̄ sperāda. nō tū p̄pter hoc scholasticē
doctrinē r̄ disputatiōes: aut librorū sacrorū
expositiōes inutilis v̄l sup̄uacue habēde sūt.
Et si de singulis creatoris donis r̄ de singulis
x̄tutibus aut gratijs cōsiderationē in h̄ fece-
ris. inuenies indubitanter. **U**nūq; eozū
doctrinis adiuuari multipliciter. **L**icet enim
gressus qui p̄ pedes ē: ex x̄tute gressibilis sit. v̄l
su tū r̄ tactu adiuuat r̄ regit. interdū r̄ audi-
tu. strepitū nāq; pedū dephendit gradiens r̄
equitans v̄trū sup̄ lignū vel lapides gradiat.
Et hoc etiā p̄pendit discrimina vel ambulati-
onis velequitatiōis sue. **H**is itaq; determi-
natis incipiam ip̄o actore duce r̄ luce: q̄ om̄i
salutariū s̄biq; acceptaz ofonū: r̄ inspirator
r̄ exauditor: est. **E**t dicā q̄ hui⁹ sacre r̄ diuina-
lis rethorice / siue oratorie sc̄ie: subiectū ē ofo
qm̄ de ip̄a in illa agit. eiusq; p̄fectiōes / diffe-
rentie / r̄ p̄tes. necnō mirifice x̄tutes / r̄ inesti-
mabiles fructus / siue v̄tilitates / adiuuētāq;
atq; imp̄dimentā / quib⁹ v̄l adiuuat vel impe-
ditur exauditor illi: docent in eadē r̄ declarā-
tur. **C**ōueniēs aut r̄ om̄ino necessariū ē: ad
istā sc̄iam accedētib⁹: vt in primis eis deter-
mine. qd̄ est qd̄ dicit ofo de qua hic intendi

vt p̄dici de quo certissimū est q̄ ofo / nō ē nisi
petitio in genere. qd̄ dico / quia nō om̄is peti-
tio ē ofo. sed ea sola que dirigit ad deū. v̄l ad
p̄sonā aliquā / seu p̄sonas. p̄pter ipsum. **O**ra-
re nāq; ip̄os sc̄os siue angelos tum dicimur /
cū p̄ces ad eos dirigim⁹. **A**lie aut̄ petitiōes q̄
ad hoīes dirigunt: ofones minime habende
sunt siue dicende. **N**ec em̄ ad regē aliquē dici-
mus oro te dñe. s̄ neq; ad familiares ip̄orum
regū dicere cōsueuimus: orate p̄ nobis regē
vel pontificē. **Q**uapropter manifestū est / q̄
ofones p̄prie r̄ habent r̄ dicunt. q̄ ad deū v̄l
ad sc̄os eius. p̄pter ip̄m dirigunt. **E**t inde est
q̄ apud sedē aplicā vel curiā romanā: nō dicit̄
q̄s ofones deferre vel offerre: s̄ petitiōes po-
tius. **N**ec ip̄e etiā summ⁹ pontifex dicere con-
suevit petitiōarijs: offerte ofones v̄ras. **M**a-
nifestū ē ex his q̄ ofo om̄is petitiō ē: r̄ nō ecō-
uerso. r̄ quia petitiō tanq; genus ad ofonem
se habet. ofo x̄o tanq; sp̄s ad ip̄am. **S**i di-
xerit q̄s / quia ofo p̄ bonis solis sp̄ualib⁹ aut
eternis obtinendis ē / r̄ offerret deo. non recte
dicit. quia etiā tp̄alia bona ab ip̄o sanctissime
atq; iustissime petuntur. **S**iliter r̄ liberatio a
malis tp̄alibus. **E**t manifestū est multis exē-
plis veteris legis seu testamenti: tp̄alia bona
petita sepe fuisse a patrib⁹: r̄ ofonib⁹ obrēta.
Siliter r̄ liberatiōes a malis tp̄alibus: tanq;
a gladio inimicorū r̄ pestib⁹. **Q**uis em̄ igno-
rat sc̄i. **M**oyse: multotiens vt cessaret pla-
ge ab egypto: suis ofonib⁹ obtinuisse a deo al-
tissimo. **S**iliter r̄ de plagis quas de⁹ mittebat
p̄plo hebreozū: vt plaga ignis: r̄ plaga serpen-
tum ignitorū. **D**e q̄bus notissimū est q̄ orati-
onibus eiusdē p̄phete cessauit v̄raq; **P**ontif-
simū etiā ē q̄ p̄phete alteri⁹ ofonibus: multi-
plicatū est oleū vidue cuidā in lechito: r̄ fari-
na in idria: pluuia data sup̄ terrā est. data fer-
tilitas. **S**iliter ofonib⁹ p̄phete illius / de q̄ duo
bona mere tp̄alia eē nemo ignorare p̄t. **I**n
nouo x̄o testamēto quot sanitates corporum
facte sunt p̄cibus sc̄ozū ap̄tozū r̄ martyrū. r̄ p̄
v̄nū ex aplis ex virgis aurū factū est. r̄ ex lapi-
dibus gēme. r̄ ita de alijs bonis tp̄alibus: que
orationibus sanctorū impetrata sunt r̄ obrē-
ta. r̄ iugiter impetrant ofonib⁹ sanctorū in
nouo testamēto: q̄bus enarrādis r̄ enumerā-
dis: vix vita hoīs v̄nius sufficeret. **Q**uia igit̄
ex ip̄is auditionibus r̄ petitorū impetratiō-
ibus manifestū est sc̄os talia siue p̄ talib⁹ non
inspiciēter orasse vel orare. **N**ō reliquit ex il-
la dubitatione: qm̄ sancti deoq; acceptabilis

Cozare possint hoies p bonis tpalib^o obtinen-
dis: et malis tpalib^o remouedis. **Q**si dixerit
qs q^o ratiocinatio ista ad h^o nos inducit. vt ofo
etiã ad hoies diriga^t. cū in bonis tpalib^o pre-
standis: malisq^o sūlib^o remouedis: prātem ha-
beant hoies. sic dixit pylar^o. Nescis/ qz prāte
habeo crucifigere te: et prātem habeo dimit-
tere te. Cui et ridit ipa xitas. nō haberes inq^o
ens prātem in me vllā: nisi datū eēt tibi desup
Rūdeo q^o in h^o quia ofo addit sup petitionem
aliqd^o veneratiōis: p qd^o orādo peti^o bonū/ si-
ue mali liberatio ab aliquo tanq^o ab actore: et
pncipalitatē prātis/ in eo qd^o peti^o habente. q^o
pncipalitas tanq^o ad creatore^m deo solū ptinet
sicut creatio p se et pprie fieri nō pōt nisi ad ip-
sum. Et ppter cām hāc ecclesia parisiesi. orat
vt fructus terre dare et pseruare digneris. te
rogamus audi nos. Diuitib^o aut^o ministeriuz
vt inde in bonis tpalib^o datū vel poti^o cōmis-
sum ē: nō aut^o pncipalitas prātis. **I**git^o ofo
ps ē diuini cult^o et honorificētie: cū pter vene-
rationē ad deū recte ac pprie dirigi nō possit.
Attestat^o em̄ huic rei cōsuetudo ecclesiastica.
q^o ad nullū scōz^o dicit roga p nob^o: s^o ora tñ. In-
telligēs euidentē ofones ad deū solū posse fie-
ri et debere pprie. **Q** aut^o ecclesia ad ipsum
deū loquēs tā crebro dicit. te rogamus audi
nos. cōueniēter et pprie dicit h^o qz rogatio q^o
gen^o ē ad ofonē: sicut et petitiō. Et est petitiō
ofō vel locutio: nō vt qbusdā vidēt opratiua
s^o alicui^o inclinatiua. **N**ō em̄ q^o oprat et deside-
rar aliqd^o ab ipso peti^o. Illud tñ multi oprant
siue desiderant: qd^o omnino habere nolūt. sicut
viri et sapiētes: q^o multa pcupiscūt et desiderāt
a qb^o tñ se abstinēt viriliter et auertunt. Qui
aut^o peti^o indubitāter oñdit se velle obtinere
qd^o peti^o. sicut q^o hoc xbu^o opto siue optādi. sūgt
intelligentiā siue affectionē: q^o vocat^o oprati-
uus modus. et p quā fit siue d^o ofo siue locutio
opratiua. Sic verbū peto siue petēdi inclina-
tionē siue affectionē significat: p quā et fit et d^o
locutio petitiō siue petitiua. **S**ollerter autē
cōsiderādi tibi sunt et attendēdi sermones sa-
crozū doctoz^o: q^o nō recte intelligētibus/ vidē-
tur eē diffinitōes ofonis de qua h^o agit. sic est
iste fmo Aug^o. Ofō ē pius affectus animi ad
deū aliquid ab eo obtinere intendētis. Lum
em̄ piū desiderū/ pi^o affect^o sit animi: non tñ
ofō ē. Similiter et Jobis damasceni quod dixit
q^o ofō est ascensus intellect^o ad deū. non diffi-
nitio ofonis est. s^o laus aliqua ipsius. Reuera
tñ q^o orat intellectu. i. intellectualiter siue spi-

ritualiter ascendit in deū: et applicat se illi: atqz
cōiungit applicatiōe familiarissima: dū oīa in-
firma sua/ omnes defect^o et om̄em paupertatem
suā eidē reuelat. **I**uxta sermonē pphete q^o di-
xit. Effunde cor tuū sicut aqua in cōspectu do-
mini. Et alius iterū ppheta. Effundo in con-
spectu eius ofonē meā et tribulationē meā ad
ipm puncio. Eodē modo sentiendū est tibi
de fmo beati Hiero. quo dixit. quia veraci-
ter orare/ ē amarus in cōpunctiōe gemit^o: nō
xba cōposita resonare. **M**anifestū ē em̄ ora-
tionē nō esse gemit^o vel resonantiā gemitū
s^o reuera adiuuēta magna/ et pulcherrima or-
namenta sunt ofonis hmoi: gemitus et amari-
tudo eozū. Et h^o euidentē in sequētib^o vidēb^o.
Hec aut^o de sermonib^o scōz^o et sapientū. qb^o in-
sapientes et indocti credunt diffinisse ofonem
q^o de his in scholis theologicis rarissime cor-
rigan^o vel poti^o comican^o tibi pposui. **Q**
q^o dixit scūs iste et sapiēs. quia veraciter orare
ē circa xritū vel xritatē ofonis: intimitatē seu
affectuositatē ipsi^o intellexit: qua ppter ei^o in-
tentio fuit. quia veraciter orare et. qd^o ē dice-
re intime siue affectuose. siue ex cordis com-
punctione et amare atqz gemituose orare est.
Que ergo ad notificatiōē siue cognitio-
nem ofonis dixerūt viri sancti et sapiētes. lau-
des ofonis sunt et pticulares quedā declarati-
ones ipsius/ poti^o q^o veri nomis diffinitōes.
Obscratio xō nō ē aliud q^o ofo vel petitiō. s^o
inde d^o petitiō ista obscratio: q^o adiuratiō ei
adiūta est. qua ppter obscratio nō ē nisi ad-
iuratiua petitiō: quēadmodū dicit. **O**bscra-
te p misericōdiam dei: vel p effusionem sanguinis
redemptoris. **I**nter ofonē aut^o et deprecationē
distinguunt interdū sacri doctores: dicentes
quia oratio est pro obtinēdis bonis/ deprecatio
vero pro malis remouēdis siue arcendis.

De pfectionibus ofonis diuine. Ca. II

His autē itaqz
positis: aggrediar declarare et nu-
merare pfectiones ofonis et diffe-
rentias. **D**einde mirificētiā xritū ipsi^o de
inde querelas et cōfabulatiōes sanctorū cum
animabus suis. **C**onsequenter disputatiōes
ipsozū cum ipso deo altissimo. ppter quas di-
ctum est a propheta. suauis erit ei disputatio
mea. **N**ouissime vero curabo aggregare ver-
ba potentia ad deprecandū cōposita. **D**e qbus
ab ipso dño deo dictū ē in penl^o. **J**ob. **N**ō pcaz

Obscrauo

behemoth verbis potētibz et ad deprecanduz
 cōpositis. **C**Scito igit q' ofo de q' hic intēdo
 septē habet pfectiones seu differētiās. Et q'a
 prima ē velut ofo rethorica et intentio: habēs
 similitudinē ofonis rethorice secularis. et ad
 similitudinē et pportionē illi' ptes: videlicet
 Exordii / narrationē / petitionē / pfirmationē /
 et informationē. Nouissimo xō conclusionem
Differt autē ista ofo spūalis ab illa intentioe
 Orator em secularis intendit sua ofone mo-
 uere iudicē et inclinare in ptem suam. videlicet
 vt p pte sua iudicet aut sentētiat. Orator xō
 spūalis: ofonē quā corā deo altissimo fundit.
 nō intendit ipm mouere: quē scit indubitanf
 in vltimate stabilitatis immobilissimū. s' potius
 semetipm vel a malo in quo est / in bonū. vel a
 bono in meli'. qd ē dicere / quia intēdit semet
 ipsum facere idoneū p ofonē: vt ei concedat
 qd impetrare intēdit. quia si ofo eius ē pro re
 medijs a malis tūc intentio ei' necesse habet
 se facere vel exhibere a deo miserabilē: vt pat'
 misericōdiū / misericōdiam quā petit. ei vel nō velit
 vel nō valeat denegare. Et intelligo hoc. si p
 seipso oret. Si autē p alijs. auferre debet in p-
 mis ea a semetipso q' irā dei iustissimā puocāt
 ne dū inimic' dei exis: et placare sibipm illum
 negligit aut cōtemnit. magis eū ad irā. puo-
 cet q' leniat. Iuxta significationē beati Gre-
 gorij dicētis. Si is q' displicet ad interpellan-
 dum mittit. irati iudicis anim' ad deteriora
 plocat. ppter qd memoriter tenere debent
 q' p alijs impetrare diuina bñficia volūt. Abū
 qd legit Job. ix. Peccatores deus non exau-
 dit. in quo subintelligendū ē p alijs. p se eniz
 ipsis nō est dubiū qn eos sepissime exaudiat /
 et etiā iustificet. Sicut euiderē apparuit in be-
 atissima illa pccatrice maria scz magdalena
 sicut legit Luc. vii. Suster et publicanū eius-
 dem. xviii. Ipa etiā tota ecclia clamat ad euz
 pctōres te rogam' audi nos. **C**Amplius qui
 sunt q' dicūt ad eū ex ipi' magisterio et pcepto
 Et dimitte nobis debita nra: sic et nos dimitti-
 mus debitoribus nris: nisi q' debitores se esse
 cōfiteat. Qui autē sunt debitores nisi pctōres
 Similiter **A** Barth. xvi. Serue nequā omne de-
 bitū dimisti tibi qm rogasti me. Et q' nō ē ne-
 cesse vt sup hoc pbariōes ampliores adducā
 peodē: psequar ofonē iuxta pmissam similitudi-
 nem et ei' ptes. In primis ipm exordium.

Oratio Radiorum
pualis differt

peccatores exaudiat

Exordium siquī **TR**
 e dem rethoricū ad hoc in ofone re-
 thorica semp pponit: vt p ipm ca-
 ptes beniuolentia iudicis: et fauor astantium
 siue audientū. Propter qd oratores illi ex-
 ordijs suis pmittere solēt famā et iusticiā iudi-
 cis et exempla de eodem. de qbus eos lauda-
 ri asserūt. et alia que actores et doctores artis
 illius studiosissime ac disertissime docuerunt
 Abi autē videt q' nulla via fauorabil'. aut ī
 cōspectu dei altissimi gratiosus: ordiri possit
 orator spūalis / ofonē suā: q' si a stupore / cōfu-
 sione / timore et dolore iniusticie sue / siue infi-
 pientie sue incipiat / aut dicat sic. **D**e' gloriez
 pater misericōdiā: audeo ne apparere in conspe-
 ctu sancte ac venerāde tremēdeqz semp ma-
 iestatis tue. Aut pnt ferre oculi sancti tui hor-
 rificas abominatiōes / et monstrificas fedita-
 tes meas: abyssos imūdicarū mearū. Et qd
 est deteri' imensitatē / ingratiudinū mearū
 damnabilissimā / et imensitatē iniquitatū et in-
 iusticarū mearū nequissimā? Speciosa nāqz
 est babylon illa: terrifica compatiōe mōstruo-
 sitatis mee. pulcherrim' infernus: compatio-
 ne deformatiōis / puerfitatis et inordinatiōis
 mee. **A**hūdislima ē cloaca oīs: compatiōe se-
 tulentie mee. sordidūqz vitioz ac pctōz. qbus
 dimersus ac sepultus sum. si tñ despiciere des-
 dignaris: qd faciā? q' fugiā? cū pter te nō sit re-
 fugiū pctōz. qualis audiar? q' etiā audiri in-
 dignissim' sum. **L**ui' aspectū omnes sancti ac
 mūdi oculi phorrescūt. cui' fetore et sordēs:
 omnes pure et incorrupte nares refugiūt. seqz
 ab eis cū abominatiōe et indignatiōe auertūt.
Sz et si dignaris: q' fronte? q' audacia? qua te-
 meritate: psumā aliqd petere a te: cui' iram
 imēsis et innumerabil' malis meis / toties et
 tādiu horribiliter: tāqz multipliciter puocare
 nō expaui? **H**osti dñe (quia nihil ignoras. quē
 nihil latere pōt) qz nec cogitare / neqz loq' qd
 qd tibi placere debeat / corā te valeo: nisi p-
 ueneris me in bñdictionibus dulcedinis tue.
Da dñe misērie mihi miserrimo pctōri vilissi-
 mo: mihi omni bono indignissimo: omni dānati-
 one et morte dignissimo: ofonis tibi accepte
 exordii. **D**a et ceteras ptes. qz nosti nec ofo-
 nem. nec pte ipi' nobē ē / posse. nisi de multi-
 tudine misericōdie tue. Et ne differas dare: do-
 nec illud dignis supplicationibus meruerim.
 alioq' qm me in pte ista respiceres. qm donu
 istud tā necessariū mihi donares. **D**e' glie et

De exordio. Capitulum III

dñe misericordie q̄ in h̄ ip̄o: q̄ in cōspectu tuo cogito: q̄ donū istud desidero: q̄ ip̄m licet aride fr̄igide tenebrose: et tam exiliter peto: p̄uenies me in b̄ndictiōib⁹ dulcedinis tue. Anteq̄ em̄ rogarē te h̄ mihi p̄donasti: arrā sc̄z exordij pie deuote et tibi placite ofonis. Lūi nō soluz māfuetorū et humiliū semp̄ placuit deprecator: s̄ etiā pctōres p̄ seip̄is supplicātes multitudie misericordie nō solū nō expellis: s̄ etiā reuocas: et anteq̄ ab ip̄is inuoceris: p̄donas vt te iuocēt

Exordij p̄ticipia gr̄ariū actiōe. Ca. III

Mod si exordi

Bri volueris ofonē tuā a gr̄ariū actionib⁹ et laudib⁹ q̄ indubitanter couenientissimū ē nō solū p̄pter qd̄ scriptum ē laudās inuocabo dñm. s̄ etiā qz̄ oīno indign⁹ ē alia bona vel dona recipe a deo vel obtinere: q̄ tam decollatis atq̄ receptis gr̄as agere nō curat. Hoc em̄ ē tanq̄ speciale fuitūm: et qd̄ censurā suē censū caput: q̄ in cognitiōe dominij refuat a dñis et retinet. Quē ad modū iḡi in feudis si feudatari⁹ abscondit et nō reuelat atq̄ recognoscat dño feudi torum feudū. Pure et cōsuetudine etiā illud amittit: siue p̄tem illi⁹: illā vicz̄ quā dño recogitare noluit s̄ abscondit atq̄ celauit. Sic de⁹ et dñs oīm seculorū: in oīmib⁹ donis ac datis suis hanc recognitionē sibi retinuit. Alioq̄n de rectitudine iusticie sue merito auferre p̄t oīmib⁹ illis / q̄ ei bona sua nō cōfiterent. Juxta quā materiam hic nō solū aliqua denegare p̄t: s̄ etiā auferre iā data. **H**mōi q̄ p̄fessōis seu recognitiōis hic erit mod⁹: q̄tū mihi dat⁹ et occurrit ad p̄sens. De⁹ glorie et dñe misericordie: vnus / sol⁹ / et verus de⁹ / et dñs oīm seculorū tua sunt: et tibi soli debent oīa honor et gloria: oīm collaudatio et magnificatio: oīs actio et b̄ndictio: quia opus tuū / donū tuū / b̄nficiū tuū / et oē bonum qd̄cūq̄ / q̄tūcūq̄ / et qualecūq̄ ip̄m sit: et nos dñe nō sum⁹ nisi fabricatiōis tue / facture mirabiles: a te vnico creatore / actore / et fabricatore / ex solis donis / b̄nficijs et opib⁹ tuis a te vno solo deo vero et vno mirabiliter cōdite et p̄struce. **A**te accepi de⁹ glie et dñe mie q̄ sum q̄ viuo: q̄ sentio: q̄ intelligo. **A**te accepi aīaz et corp⁹: et oīa bona que in aīa mea sunt. **A**te accepi pietatē tue dona: singularit̄ corp̄is mei mēbra: singulorū mēbroz̄ pres: quarū tu solus et numerū et cōpositiōes et colligatiōes: viresq̄ oīm nosti. **S**ic et vires ip̄s aīe mee natura

les: et nec vllus pilus ē in toto corpe meo: cui⁹ tu sol⁹ nō sis fabricator: et dator: et actor. **A**te accepi et gr̄am qua xp̄ianū me eē voluisti atq̄ fecisti. **A**ccepi et sanctificationē baptismalē cum tota numerositate x̄tutū et donorū tuorū que necesse sunt vnicuiq̄ ad recte viuendū tibi q̄ placite tenendū et ad p̄merendū eterne felicitatis gloriā: p̄pter quā et ad quā nos creasti et bona hec oīa nobis tribuisti. **S**cio te dñe illuminante atq̄ reuelāte q̄ magna sunt bona tp̄alia que a te accepi. **E**t qz̄ nō de meritis meis sed de plarga bonitate tua illa accepi. **S**cio incompatibiliter p̄stantiora esse bona gr̄e q̄ de sup̄abundantissima miā tua mihi sup̄ h̄ apposta sunt. **S**cio bona glorie ad quā me creasti: et donis tuis naturalib⁹ sic instituisti. **E**t deinde donis tuis gratuitis / q̄ sunt x̄tutes et gr̄e / quibus in sacramēto baptismi me informasti: et ad illa p̄parasti: etiā incogitabiliter nobiliora atq̄ sublimiora eē alijs q̄busq̄. **P**ro his oib⁹ vt possum: et vt p̄mittunt tenebrositas / ariditas et frigiditas / oīmmodaq̄ paup̄tas cordis mei: q̄tū tu das et q̄s das de multitudine misericordie tue / gr̄as ago tibi: b̄ndico te: collaudo: magnifico atq̄ glorifico. **L**icet longe imperiter ab imēsa largitate b̄nficioz̄ tuorum: et longe incompatibiliter a debita deuotiōe: oēm em̄ estimationē meā: oēm admirationē: oēm q̄ cogitatū meū incogitabiliter excedit imēsitatis largitatis et beneficētie tue in me: et in alios infatigabili continuatione: semp̄ p̄fussissima. **C**ōfiteor et abyssum ingratiudinū mearum erga te damnandā: p̄ q̄bus nec debitas gr̄ariū actiōes p̄ tanta imēsitatis b̄nficioz̄ tuorū tibi vnq̄ retuli: s̄ neq̄ etiā illa vnq̄ tibi nō solū. **D**euota recognitione p̄fessus sum: s̄ etiā neq̄ arida et nuda rememoratiōe illa recogitavi. **C**ōfiteor dñe mie: qz̄ tot et in tantis ingratiudinibus meis / intorsiones nefarias / et abusiones execrabiles / donorū et b̄nficioz̄ tuorū: q̄ oīa cū i honore et gloriā tuā obsequāz̄ tibi placita p̄tere debuissē: in morte meaz̄: in iniuriā et cōtumeliā tuā: et in arma etiā impugnationis tue cōuerrere nō expaui: et i mortem qd̄ meā dñi bona data tua q̄ mihi vita eē debuerāt: et cū q̄bus erat vita sp̄s mei: vitijs meis et pctis in memetip̄o gratuita tua extinxi. **N**aturalia x̄o dona tua quā leui et vulneraui: et in iniuriā tuā et cōtumeliā: dñi quecūq̄ illorū vel tibi nō attribui: v̄l mihi met̄ falsissime atq̄ vanissime arrogauī: in q̄ furtū et rapinaz̄ in gehēnali suspēdio dignissimā me cōmississe

Capitulum

cōfiteor. Sed pluries donis tuis ac datis i superbiam intumescēs: et in elationē eleuatus: odibilē atq; abominabilē me tibi et hoib⁹ effeci. In arma dō impugnationis tue mita ex donis et datis tuis multoties intorzi. Pulchritudinē nāq; corpalem quā dedisti mihi gladiuz flāmeū ad exurēdas animas p amorē turpitudinis illā cōuertit: et ea diabolū armaui. Dans eā in manu id est in volūtatē et p̄tē illi⁹. vt in quoscūq; pmitteret transfigeret et exureret. Adieci etiā vt gladiū istū exq̄stis ornatus elumare et exacuerē. vt in ipso pugnās adūsuz me diabol⁹: maiorē tuarū stragē faceret aīaz. Ingeniū qd̄ dedisti nō solū in vanis et inutilibus atq; supuacuis: imo etiā innoxijs et p̄nitiosis: illud tota studiositate exercui. Dñe mic̄ q̄tā p̄tē studiozū meozū si vendicauerūt scientie vanissime curiositatis: et scie falsi noīs/ q̄nta yigilantia studebā interdūz vel mala mea vel mala aliozū pcurare. Quoties totū ingeniū meū tm̄ sibi vendicauerūt et occupauerūt ea: q̄ tibi displicere et displicuisse: nūc te illuminante cognosco. Eloquētiā quā dedisti mihi: quā totā expendisse in laudib⁹ tuis et magnificationib⁹ debuerā: impugnāde v̄itati et iusticie/ adornāde falsitati/ et defendēde iniquitati v̄l poti⁹ armāde totā dedi. **Q**uis enarret vel enūciat vicia et p̄ctā labiozū meozū. Quis cogitare sufficiat adulationes detractiones et mēdacia et vaniloquia: q̄bus labia mea tu solus vides eē polluta. Sed in ip̄a sacra p̄dicatōne in qua oīa hm̄oi emēdare debuerā: quis nouit vel noscere p̄t̄ p̄ter te q̄ oīa ad nudum et liquidū intueris quotiens et q̄t modis peccauerim in ea/ vel irreuerēter/ vel negligens vel quocūq; alio modo nō recte tractauerim verbū v̄tatis tue. Si dedisti canēdi v̄l cantādi gr̄am aliquā mihi cōtulisti. tu scis q̄n tibi v̄l mihi cantauerim: q̄n ad laudē et gloriā tuam/ q̄n autē ad laudē et gloriā meā. qd̄ aliō peccatū q̄ scelus idolatrie cōmittebā. q̄n sacras cantiones honori et glorie tue cōsecratas in meā gloriā intorquebā. et p̄pter hoc cultū tuū qui creator solus es: mihi creature tue scelestissime impendebā. Quis scrutari sufficiat abyssos delictozū et p̄ctozū meozū/ p̄ter te/ q̄ solus intueris abyssos/ non sufficeret totū tps vite mee ad cōfessionē vel enarrationē singulozū malozū meozū. Nec sup̄petit mihi memoria omniū illozū: sed nec recogitare valeo innumerabilem numerositatē ipsozū. **C**um alijs autē om̄ibus donis et datis tuis: quis cogitare sufficiat diuitias patientie et longanimitatis

tue: quib⁹ tam ingratiū et malū/ in tot et tantis malis tādiu tābenigne/ tā misericorditer/ tāz dulciter sustines et expectas. **S**ed et modos et vias miras et ineffabiles tibiq; soli notissimas tribuis q̄bus imēstas bonitatis tue ad misericordiā tuā me reuocare et reducere non cessat. Cōtinuis em̄ allocutiōibus tuis exterioribus p̄ scripturas tuas: vel p̄dicatores et doctores tuos. s̄lter et interioribus occultis inspirationib⁹ et rememoratiōib⁹ tuis me reuocare ad misericordiā tuā et gratiā nō desistis. Cōminationib⁹ tuis ab inijs vitiōzū et p̄ctozū me incessanter auocas et auertis. Magnificis p̄missiōibus tuis me ad spem misericōdie tue erigis et cōfortas. Cōtinuis b̄nificijs tuis ad amorem tuū me puocas: q̄tū in te ē et inflammas. Quid em̄ aliud sunt b̄nificia: de fonte bonitatis tue incessanter redundantia. et de fornace sanctissimi amoris tui absq; vlla interpellatione semp̄ erūpentia: nisi ignes et flāme q̄bus me obruis et ex om̄i p̄te circūdas et obides ad hoc vt amore tuo rectissimo totus ardeā et cōflagrem. **Q**uid vero aliud sunt creature tue nobis tā officiose/ sedulo/ incessanterq; nobis ex imperissimo b̄nificio tuo seruientes. qd̄ in q̄s sunt nisi innumerabilis multitudo ministrorum: obseca sua tam mita/ tam magna/ tam varia/ tam salubria/ tā necessaria/ tā iucunda nō solū vltro nobis offerentiū: sed etiā ipoztune ingerentiū et plerūq; violenter offerentiū. Quid aliud sunt creaturarū tuarū tot et tanta obseca: nisi ingentia p̄ciosissimaq; dona que de indeficientibus thesauris p̄large bonitatis tue nobis offerunt et p̄sentant ex parte tua. Et p̄pter h̄ indubitanter non sunt nisi flāme et ignes q̄bus nos ex om̄i p̄te circūdas et obruis ad hoc vt amore tuo sanctissimo atq; viuifico ardeam⁹. Et quēadmodū dicit sacratissima scriptura tua. q: in his oib⁹ insensatū ē cor meū. Ita verissime dici p̄t̄ in om̄ib⁹ his flāmis et ignibus cōgelatū est miserrimū cor meū. et hoc horrificoq; miraculo. Et qd̄ est incompabiliter magis stupendū cū ego ip̄e nō sim nisi cōgeries et aceruus ingentiū magnificozūq; b̄nificiozū tuozū frigid⁹ et gelid⁹ a calore mirifico amoris tui sanctissimi. Quid enī sum ego nisi cōgeries aggregata ex om̄ibus mēbris meis corp̄alib⁹ et virib⁹ ex aīaq; et corpore et oib⁹ v̄trūq; v̄triusq; oib⁹q; donis tuis q̄bus v̄trūq; p̄fecisti et ornasti. Hinc igitur manifestū incompabiliter me esse fornacem maiorē: babilonia illa fornace: cui⁹ flāma decem cubitis sup̄ illā ascēdebat. hāc fornacem

me scz miserimū z tu conspicias / z ego sentio
 frigidissimā z gelidissimā eē. Quis ad h̄ dia /
 bolicū terrificūq; miraculū non obstupescat-
 q; vel audiuit. vel cogitauit ignes vl̄ flāmas
 frigidas esse vel igne gelasse aut congelatus
 eē. Ecce dñe mie ex imēitate bñficiorū tuoz
 apparet euidenter imēstas in gritudinū meaz
 dānāda. Quis etiā amirari vel cogitare suffi-
 ciat magnitudinē z multitudinē donozū exē-
 plozū tuoz: q̄ officiosissima creaturarū tua-
 rū ministeria nob tanq; p̄ nūcios fidelissimos
 incessant trāsmittis atq; largis. Et p̄p̄ h̄ cō-
 tinue deberēt eē ad te deuotissime regnicari
 ones nre. Tu aut̄ vides misator: z misericors
 dñe q̄ recte z plerūq; nulle sunt. Quis inf̄duz
 aliq̄ sūt. adeo exigue. exiles. adeo aride. adeo
 q; tenebrose sunt z fere penitus in deuote: vt
 nec ḡfari actiōes debeāt cōputari. Ad vlti-
 mū aut̄ in spectu dominātissime maiestatis
 tue tanq; cumulū incogitabilis largitas z be-
 nificētie tue cōmemoro illud a seculis inaudi-
 tum. om̄iq; cogitatu carissimi ac bñdici vni-
 geniti tui dei ac dñi nri iesu xpi: icarnatiōis ac
 passiōis bñficiū: cui nulle laudes. nulle ḡfari
 actiōes cōdigne excogitari p̄ssit. Ad do quod
 nec min⁹ reputo q̄tidianū. vicz aciuge sacra-
 tissimi altaris tui om̄i honore z veneratione
 dignissimū mysteriū. Nō sunt mihi enumera-
 biles. nō sunt mihi v̄bis vllis explicabiles. nō
 sunt mihi etiā cogitatu cōprehēsbiles in gr̄-
 tudines mee: q̄b̄ ineffabilis illi bñficiū incar-
 nationis vicz z passiōis carissimi ac bñdici
 vnigeniti tui: q̄ redēpti q̄ tibi recōciliati sum⁹
 repati. acad ḡfari tuā reformati. ad nobilita-
 tem ḡfē adoptiōis z filiatiōis tue i alte z eter-
 ne felicitatis regno hereditati. Dñe mie q; ad
 tāta magnalia pietat̄ z dulcedinis tue. ne di-
 cam cōdignis vel saltē congruentib; ḡfari acti-
 onib; r̄ndere sufficiat. Quis eoz indānabi-
 lissimas in gr̄titudines atq; in deuotiōes circa
 venerādisimū altaris tui sacr̄tissimi mysteriū
 nec enarrare. nec enūciare. nec deslere. nec
 dolē nec formidare sufficio q̄b̄ me tibi abomi-
 nabilē. execrabilē z oi x̄tute z ḡfari tā sacri my-
 sterij indignissimum me fecisti. Et hoc siue of-
 ferēdo illd̄ siue suscipiēdo siue p̄tractando
 siue celebratiōi illi⁹ in deuote intēssendo. siue
 añ sacrariū ipi⁹ existēdo. vel trāseūdo. siue ip-
 sum circūferri ad infirmos videndo. Hec oia
 mala mea in spectu clemētie tue cōmemoro
 z exagero. licz arido frigidō tenebroso corde
 paup̄rimoq; p̄ oia: vt attendere z intendere
 miserijs nris tibi oibusq; astātib; p̄clare ma-

lestati tue militiaz exercitiū libeat. Tu mi-
 sericordia nō solū miserijs nris nūq; se dene-
 gat. qn̄ poti⁹ i bñdiciōib; dulcedis tue nos p̄-
 uenis pilluminās nos vt mala nra videā. z p̄-
 inspirās vt nob displiceāt. p̄donāsq; vt ad tri-
 bunal clemētie tue cū fiducia veniamus. Et
 ad imēse pietatis tue vnicū tutissimūq; oim
 nforū refugiu cū spe indubitata suscepiōis /
 liberatiōis z p̄tectiōis tue fugiam⁹. Nō est
 q̄ fugiam⁹ a te nisi ad teipm. Ab ira tua. s. ad
 misericordiam tuā. Vti tu dñe refugiu fact⁹ es nob
 q̄ fugiētes ad te semp suscipis. Tu sol⁹ in q̄ tu-
 ti eē possum⁹. nō solūmodo a malis nris s. eti-
 am ab vniūsis hostibus nris z etiā a teipō. q; s
 em̄ alius saluare vel liberare tueri z p̄tere
 nos pōt ab hostib; nris: z a nobip̄is q̄ pestilē-
 tiores sumus hostes nob oib; alijs. Et a teip-
 so cui⁹ ire nemo resistere pōt nisi tu sol⁹. cuius
 mie sin⁹ parentissim⁹ ē. Tu miē supabundā-
 tissime diuitie sunt oib; adeūtib; atq; petēti-
 bus expositissime.

Conclusio precedentium. La. V

His igitur et

si sibi v̄bis: puenētissimū vt mihi
 videt̄ assumē potes exordiū. Bul-
 la em̄ ex pte reozū z p̄ctoz: inueniri pōt mate-
 ria q̄ maḡ artētos. beniuolos. p̄pitiōsq; z fa-
 uorabiles effice valeat auditores q; miseriāz
 hūilis deuota accusatrix. p̄fessio. z q̄rulosa ex-
 ageratio. Lā aut̄ i h̄ ē imēstas mie clemētissi-
 mi iudic̄ dei. sūt z pietas senat⁹ illi⁹ / totiūsq;
 curie celest̄: quā p̄stat oi fideli z erudito: i oēs
 miseros. q̄ ad deū p̄iti z reūti desiderāt. z vt
 eis deū enitunt: p̄fusissimā eē z affluētissimā.
 Quēadmodū em̄ gaudiū ē iusto facē iudiciū.
 sic legit̄. Proū. x. sic z mltō apli⁹ gaudiū ē mi-
 sericordi misereri seu facere misericordiam.

De narratione La. VI

Quoniam vero

quasi arte z doctrinā rethoricā: d̄ ip-
 sa narratiōe assumēda ē sp̄ p̄firma-
 tio ptis / ipi⁹ q̄ narrat. z p̄firmatio ptis adūsa-
 riū. erit de cisde materijs texēda narratio: ex
 q̄b; audiuiti sumēdū eē exordiū. Ex factō nā
 q; qd̄ narrat̄ oriz ius: z inde sumēdi sūt oēs lo-
 gici suasionū z argumētationū rethoricarū.
 Quis igit̄ dep̄catiua ē p̄stitutō cause ois ofonis
 h̄at̄ ē. sic i lib̄s art̄ illi⁹ didicisse debes: i q̄ re-
 culpam suam agnoscat z confitetur. nihilq; de-
 fensionis affert: s. sibi solūmō postulat ignosci.
 Pharisēus enim ille euangelicus qui iustici-

Capitulum

as suas allegabat coram deo / postpositus est publicano pctā sua humiliter p̄fiteri. sic legitur **Luc. viij.** Descēdit iustificat^o publican^o ab illo. **Et Dani. ix.** Nō em̄ in iustificatiōib^o n̄ris p̄ sternim^o p̄ces aū faciē tuā: s̄ in miserationib^o tuis multis. Causa aut̄ in h̄c qm̄ oīs orās rite et recte et vere donari sibi petit qd̄ orat. et p̄ hoc cōfitef̄ sibi nō eē debiti illud. alioq̄m non orans ē: s̄ magis cōtendēs: et allegās iusticiāz cause sue. et parat^o vel appellare a deo tāq̄ ab iniusto iudice: si eēt ei supior. vel p̄dicare ip̄m iniustū. Nō lōge aut̄ ē hō h̄mōi ab hoīe q̄ vult armis et virib^o cōtra deū contēdere: et iniuriā q̄b^o posset modis oib^o pp̄llare. Silis ē etiāz hō h̄mōi mēdico et elemosynas petēti: q̄ nō in opiam suā et paup̄tatē oñdit et p̄ndit: s̄ poti^o diuitias si q̄s habet. q̄ p̄pter nō mēdicum aut egenū se gerit: s̄ ostentatorē diuitiarū suarū. Que aut̄ stulticia maior et intolerabilior cogitari pōt. q̄ mendicantē elemosynasq̄ petēte. paup̄tatē et inopiā suam abscondere: diuitias ostendere. Nō minor aut̄ nec dissilis insania ē morbidū et vulneratū: morbos suos et vulnera mēdico mederi volenti abscondere. sanitatē p̄ndere sana mēbra et loca nihil lesionis habētia ostentare. Cuiusmodi insania: phariseū aū dictum nō ē dubiū laborasse. Qua p̄pter manifestū ē misericōdiam petētib^o saluberrimū ac necessariū esse miseras suas: nō solū oñdere: s̄ etiā clāmare in aures miseratoris largissimi dei. et exagerare eas atq̄ aggrauare. q̄tū v̄itas et consciētia p̄mittit et patit. **Parada** etiā sunt bñficia ip̄i que iā cōtulit: tanq̄ arras quasdam et signa certissima / ac pignora securissima bñficiozū maiorū q̄ sperare vult hoīes p̄ ea q̄ iā acceperūt. **Hec** p̄tereūdū ē q̄ diu / q̄ benigne q̄ misericorditer / q̄ dulciter / in tot et in tātis malis sustinet pctōres. qd̄ vtiq̄s facit vt det eis locū et spaciū p̄nie. **Et** h̄ ip̄m eidē dicendū ē in ofone x̄bis h̄mōi. **Tu** dñator: v̄tutis cum trāquillitate iudicas: et iudicās das locū p̄nie in pctis / sic legitur **Sapieñ. xij.** Diligis em̄ oīa q̄ sunt / et nihil odisti eozū q̄ fecisti: et misereris oīm q̄ oīa potes: dissimilans pctā hoīuz p̄pter p̄niam: sic legitur in eisdē. **xj.** **Et iterum Ezech. xvij.** tu ipse dixisti. Nunquid voluntatis mee mors ē impij: et nō vt cōuertat a vitijs suis et viuat. **Et iterū.** Reuertimini et viuite. Nō in vanū igit̄ nob̄ indulges spaciū vite ad penitendū et reuertendū ad te. **Ne** q̄ dñe mie vanum mibi sit tps qd̄ indulges ad penitētiā ne

careat in me fructu tam necessario: tāq̄ salutaris fructu vicz p̄nie. **Dñe** misericōdie tot et tanti sunt sublatis de medio: et rapti ad eterna supplia: q̄b^o penitēdi spaciū non dedisti. **Tot** sunt morte subitanea p̄occupati: tot sensibus suis alienati: tot acerbissimis egritudinū doloribus excruciat: et eousq̄ vexati: vt neq̄ de penitētia sua / et reuersiōe ad te saltē cogitare p̄tuerūt. **Ab**hi aut̄ dñe cōtraria adiuuēta tribuisti: et impedimēta ista a me penit^o auertisti. **Dans** mibi statū tranquillū sanitatis et incolumitatis: sensus sanos et integros. nisi q̄tuz vicia mea et pctā eos aut obscurauēnt aut turbauerūt. **Dans** etiā tps p̄nie spaciolum atq̄ sufficiens. et gr̄a tua me ad h̄ adiuuē. imo qd̄ nō min^o verū ē. si gr̄e tue miser ip̄e nō defuerō: nō vane hec tāta tā salubria / tātaq̄ necessaria bñficia tribuisti mibi miserator et misericors dñe. **Ex** ignauiā igit̄ mea ē / q̄ tpe isto nō vto: ad p̄niam. q̄ illud totū nō expendo in p̄curanda et exq̄reda reuersiōe mea ad te. **Et** gr̄a recōciliatiōis qua tibi reconcilior: et tu p̄pitieris mibi dñe misericōdie: nō solum grauitet multipliciter sup̄ oēm estimationē et ammiratiōnem meā: atq̄ sup̄ oēm cogitatum peccauim te / seu cōtra te: sed etiā cōtra curiā tuā celestē totā. **Et** cōtra oīa dona gr̄arū tuaz oēsq̄ v̄tutes et singulas. oīiaq̄ bona opa quecūq̄ te actore et inspiratore ab hoīb^o fuit. **Cōtra** totā inq̄ curiā tuā: cui p̄cedarā societate. nō bilissimūq̄ ac beatissimū cōfortiū: nō solū nō amauī / nō desiderauī / nō exquisiui. s̄ etiā nō curauī. imo potius contempsi dñe misericōdie p̄ quib^o et quāris aut qualibus dimisi bona illa: quibus fruūtur / quibus incogitabilis gaudent dilecti et electi tui / tam angeli q̄ homines in ciuitate illa tua / de qua glorioza dicta sunt: que nec oculis vidit / nec auris audiuit / que preparasti o de glorie diligētibus te. **Que** autē hic amauī amore peruerissimo atq̄ insipientissimo. et quod est verius insanissimo. etiā si vera bona essent: fugatiua tamē sunt eousq̄ vt tanta velocitate fugiant: vt etiā ab his qui ea apprehēdere et retinere totis studijs inuigilant: totis virium suarum conatibus enituntur: nō tā fugiunt q̄ etiā eīanescent. **Hec** min^o ip̄i cursum rapidissimo p̄sentis mortalitatis ab ip̄s fugiant. quozū si neutrum esset: ipsa tamen mors illa ab amatoribus suis violenter caperet. sicut incessanter facit. **Cum** his autē oibus: gaudia ista somniantū sunt. et risus isti risus sunt freneticorū.

labores atq; dolores specialib⁹ laborantium
 morib⁹ sic verissime dic⁹ xitatu⁹ tue doctor egre-
 gius Aug⁹. Quid ampl⁹ de hmoi loqr: fatal
 mala sunt somnatiu⁹ z illusiones me⁹ aliena-
 toru⁹. Vanitates sunt/ du⁹ nec conferunt pleni-
 tudine⁹ p⁹inerti: nec fulcimentu⁹ innitenti: nec fru-
 ctu⁹ laborati in eis. **A**bedaciu⁹ sunt: du⁹ qd⁹ pro-
 mittit no⁹ soluit. **P**romittit em⁹ satietate⁹ et
 copia⁹ z maiore⁹ sui: esurie atq; sitim amatori-
 bus suis habita z obrata ingerit. **Q**uia em⁹ si-
 cur tu xitas: ore sacratissimo dixisti. **Q**ui bi-
 berit ex hac aqua sitiet iteru⁹ z potuisses xissi-
 me dixisse: sitiet ampl⁹ z ardenti⁹. **T**u ore tuo
 bndicto/ vocasti fallaces diuitias: sciebas em⁹
 q⁹ miserabiliter fallat credetes eis: z pfidetes
 in ipis. **S**ciebas q⁹to errore amatoru⁹ suorum
 diuitie nocent- cu⁹ no⁹ solu⁹ diuites no⁹ faciant:
 qn⁹ poti⁹ pauprinos z egenos/ eos q⁹ possesso-
 res earu⁹ se credut/ efficiut- sic ait qda⁹ ex phis
 latinoz: q⁹ diuitie cogit esurire z poeta. **I**n-
 opem me copia fecit. **E**t iteru⁹. **R**escit amor
 nuni q⁹tu ipa pecunia crescit. **I**n felix q⁹
 inspiet/ imo q⁹ insan⁹ negociator: fui: q⁹ tam
 p⁹nicioso taq; dispndioso comertio: vera illa
 solidissima/ z efna/ p⁹ciosissima/ iucudissima:
 q⁹: p⁹ ta vilib⁹/ ta falsis/ ta vanis/ taq; fugaci-
 bus: ne dica⁹ bonis s⁹ poti⁹ bonozu⁹ fantasia
 tibus: deserui. **Q**uata fuit cecitas mea: q⁹ta
 tenebrositas oclor⁹ cordis mei: q⁹ me vide⁹ taz
 execrables illusiones: ta danabiles deceptio-
 nes/ no⁹ sinebat- q⁹ tata taq; dolenda semp⁹ lu-
 genda mihi detrimeta mea abscondibat. **E**t
 ceca nox- q⁹ opaca- q⁹q; densa nubes vitiozuz
 z pctoz⁹ meoz: eoulsq; opuerat oculos cordis
 mei: vt nec memetipm/ nectata vicina/ imo
 adhereta mihi mala aliq⁹tenuis agnoscerem.
Dne mie q⁹tum obforduerat aia mea q⁹ toni-
 trua fmonu⁹ tuoz: z tubas tuas scos videlicz
 pdicatores/ z doctores tuos: audire me non
 sinebat. **P**sfida erat lethargia spiritualis
 mea: q⁹ me voce tua/ q⁹ vox tube est: z vox toni-
 trui magni: excitare me z euigilare phibeat.
Quata erat z q⁹ dura iniqtas z impietas mea-
 q⁹ cor me⁹ circudederat z opuerat: qn⁹ potius
 armauerat eoulsq; vt gladio ancipiti penetra-
 bilioz/ penetrare no⁹ poterat. **Q**ua longe era⁹
 a te dne de⁹ me⁹ z in q⁹ pfunda abyfso malo-
 rum meoz: q⁹ tenebrosum chaos in te z me
 firmatu⁹: q⁹ lumē charitatis tue saluberrimuz
 z caloz⁹ viuificu⁹ bonitatis tue: vsq; ad me p-
 uenire no⁹ mittebat. **C**lere nescieba/ tibi eram
 mihi ipsi abscondit⁹/ imo pdit⁹ era⁹. **X**e in regi-

one ymbre mort/ habitaba⁹. **X**e sedeba⁹ in tene-
 bris z in ymbra mortis/ in cōclusiōe horifica
 vitioz/ z pctoz⁹ meozu⁹ yunctis z miserabili ca-
 priuitate p⁹strict⁹. **F**uitute neq⁹ssima/ ac turpis-
 sima deffusus: z qd⁹ ē summa oim maloz meo-
 ru⁹. **P**lacebat mihi tata miseria mea: imo tata-
 ru⁹ miseraru⁹ mearu⁹ abyfusus horreda. **P**lace-
 bat mihi habitatio ista teterrima: z nobilita-
 te aie ta indigna/ cē sub sentib⁹ istis delicias
 cōputaba⁹. **F**rigebar/ vrebar cōcupiscētiaru⁹
 meaz ardozib⁹. **P**forabar yndioz dolorib⁹. **L**a-
 cerabar z dilaniabar sollicitudinū z passionū
 aliarū distractib⁹. **E**t miserrim⁹ atq; infanif-
 simus ego/ totz tata tormēta aie mee/ cē gau-
 dia somniaba⁹ z pacē appellaba⁹ tot z tata ma-
 la mea/ in inferno isto era⁹ in tenebris z in ym-
 bra mortis sepult⁹ putrescēba⁹ imo sordebaz
Isti vermes erāt epimentū meū. z ista tinea
 assiduarū corostonuz erat culcitra meā siue
 stramētū meū. **J**uxta fmonē tuū quē p⁹ **E**sa-
 pphetā tuū locut⁹ es. **D**ne de⁹ me⁹ no⁹ suf-
 ficio recogitare immēsitatē maloz meoz. **E**t
 q⁹ ad h⁹ sufficere posset. **T**u em⁹ scis q⁹ multo
 numero annozū peccare no⁹ cessauit: vel mala
 cōmittēdo/ vel bona omittēdo. **U**el in vtrisq;
 scz omiffiōib⁹ z cōmissionib⁹ vel p⁹tinaciter vt
 desidiose cōmorādo. **E**t cōuertī siue reuertī
 ad te tardādo. **D**ne de⁹ me⁹ qd⁹ ē malū cui⁹
 ego reus no⁹ sum. vel p⁹petrādo illud ope: vel
 volēdo illud p⁹petrare. **E**t h⁹ in memetipm: vel
 p⁹ memetipm: vel in alio volēdo scz z p⁹sentien-
 do- vt illud ipse cōmitteret: vel laudādo ipm
 malū. vel adulādo ipi/ q⁹ illud cōmississet. **U**el
 no⁹ arguēdo illū cū h⁹ ad me ex officio p⁹ineret
 vel no⁹ compatiendo ipsi peccanti. vel qd⁹ de-
 terius est gaudendo de peccato alterius: qd⁹
 erat mors spiritualis ipsius. vel omnino no⁹ cu-
 rando: quod erat infidelitas erga te grauissi-
 ma. **N**on em⁹ licere mihi poterat videre vna⁹
 ex ouibus tuis pereuntem: z a lupis inferna-
 libus deuorari: z no⁹ eripere eam de faucibus
 eorum. **U**el saltem quō potuissē deuoratio-
 ni hmoi no⁹ resistere. **I**n simili quoq; damna-
 tione me esse cognosco de bonis omnibus. qd⁹
 em⁹ est bonū quod in me no⁹ extinxit: vel i alio
 no⁹ p⁹secutus sum/ impediendo ne fieret: vel
 detrahendo iam facto. vel odiendo ipsum p⁹-
 mittēdo extingui. vel gaudendo etiam si per-
 ibat: hoc est si extinguebatur in ipso. **D**o-
 mine misericordie quot bona perierunt. vel
 me procurante vt non essent: vel me non iu-
 uante vt essent. vel non nutriente ea: aut

abstrahente eis auxiliū meū. **P**eccaui etiā
am p̄tra ea dñe de me vel nō p̄gaudēdo eis
vel tibi. quo actore fiebat / gr̄as nō agendo p̄
eis. Et vt vñū dicā. delicta mea q̄s intelligit
nisi tu cui⁹ oculis solis oīa nuda ⁊ apra sunt.
Corā quo / null⁹ ē infern⁹. ⁊ nullū ē opimentū
p̄ditioi. Nō em̄ sunt tenebre neq; vmbra mor
tis vbi se abscondāt q̄ opant iniquitatē. Ab
scondāt inq; ab aspectu lucidissimo oculorū
tuorū. **A**me si q̄dē abscondita sunt mala mea
p̄pter imensitatē ⁊ innumerositatē suā q̄ cor
meū obcecauerunt ⁊ me ipsum mihi abscon
derūt. vt p̄dici. **O**pt̄ em̄ erā i pietate ⁊ iūsta
te mea. ⁊ p̄p̄ h̄ ignot⁹ sum ⁊ abiect⁹ mihi ipsi.

Allegatio clementie dei. La. VII

His ita propo
tis ⁊ narratis. ⁊ ordinata sic atq;
cōpleta tanq; narratiōe facti. qm̄
reuera narratio est factorū. qualia facta. p̄ctā
⁊ vitia. vel esse vel dici p̄t. Allegabo causam
meā an̄ tribunal misericordissimi iudicis. ⁊ q̄
liter allegāda sit ⁊ iustificanda iuxta m̄datū
ip̄s⁹ q̄d p̄ Esaiā edidit dicens. **P**arra si q̄d ha
bes vt iustificeris. **Q**uod si q̄s dixerit. q̄ reo cō
fesso de maleficio vel maleficijs. null⁹ ē vltra
locus eidem aliq̄d dicēdi. ad iustificationem
causae suae. imo sola sn̄a cōdemnatiōis ei expe
ctanda est. vt id iura testant. **R**ūdeo in h̄ q̄
etiā in iudicijs secularib⁹ / reo cōfessis locus
est demētie. p̄ quā leniunt pene. ⁊ etiā venie
siue misericōdie p̄ quā inter dū oīno ignoscit. **N**ō
em̄ possibile ē verā eē misericōdiam q̄ iusticiā om̄i
mode euacuat. **H**ec verā iusticiā. q̄ misericōdiam
totaliter excludit. **M**isericōdie nāq; v̄tus ē iusti
cia. ⁊ iusticie lumē misericōdia. sic dicit Aug⁹. **Q**ua
p̄pter infirma ē misericōdia quā iusticie v̄tus nō
firmauerat. **E**t tenebrosa misericōdia / quā iusti
cia nō illustrauerat. **P**ropter h̄ dicit p̄pha. **L**oz
ripiet me iust⁹ in misericōdia / qm̄ ⁊ iuste miserē
dum ē. ⁊ misericorditer iudicandū. **S**ic enim
culpabile ē iuste misereri. sic ⁊ dānabile imi
sericorditer iudicare. p̄sertim cū ip̄a v̄tas i eū
gelio dicat. **E**stote misericordes sic pater v̄
celestis misericors ē. **E**t nunq; p̄tineat in ira
sua misericōdias suas. sic in ps̄. sc̄p̄nū ē. **B**erūs aut̄
Greg⁹. illud lucidi⁹ affirmat dicēs. q̄ zeli sc̄i di
strictio d̄ misericōdie v̄tute n̄cē ē vt ardeat ac cla
rescat. sic p̄testat⁹ ē **C**ōstantin⁹ ille romanorū
impator. inq̄ens. **Q**m̄ romani imperij digni
tas de fonte nascit̄ pietatis. p̄p̄ q̄d ⁊ reges in

ungunt̄ cū in regni honore ⁊ officii sublimāf
vt sciāt eē sibi regale officii ip̄ositū / ex diuine
bonitatis misericōdie. p̄p̄ defendēdos iuste op
pressos. misericōdieq; eē m̄stros ⁊ etiā debitores

Sciēdū aut̄ tibi ē q̄ p̄fessio reatuū in seclari
bus iudicijs reo obedē p̄fuevit ad penā. **A**nte
tribunal x̄o dei misericōdis oīm: nō solū nō ob
est ad penā: imo etiā p̄dest ad veniā. **D**icat̄
igit̄ p̄fident corā iudice dō / siue p̄re misericōdia
siue ip̄i deo ac dño n̄ro iesu: q̄ fact⁹ ē nob̄ a deo
m̄ia ⁊ iusticia. q̄ p̄fessio oīm malorū meorū oīm
q̄ feci ⁊ facio / facit mihi ius obtinēdi m̄iam
apud te dñe mie. **H**ec em̄ ē lex ⁊ statutū curie
tue quā p̄mulgasti p̄ os **S**alomonis dicens.
Qui abscondit scelera sua nō diriget. q̄ x̄o re
liquit ⁊ p̄fessus ea fuerit m̄iam consequit̄. **P**er
h̄ac legē obtinuit in p̄sistorio tuo rex dauid mi
sericordiā. imo q̄d pl⁹ ē ⁊ lōge mai⁹. p̄ solū p̄f
fisiōis p̄positū. sic ip̄emet testat̄ dicēs. **D**ixi cō
fitebor aduersus me iusticiā meā dño. ⁊ tu re
misi mihi impietate p̄cti mei. **S**i igit̄ h̄ potuit ap̄
m̄iam tuā p̄positū p̄fessiois: vt remissionē ipe
traret tāto p̄ctōri. q̄to fort⁹ h̄ efficiat mihi ip
sa p̄fessio: quā corā te aduersum me ipsum facio

Amplius q̄d aliud p̄fiteō ⁊ me accusando
corā te facio: q̄ ius tuū ⁊ p̄tra me ipsum p̄sequor
⁊ iniusticiā meā exequor. **A**ccusatio em̄ ⁊ testi
ficatio: p̄tes iudicij sunt due. ⁊ tertia ē p̄dēna
tio. quā ⁊ ego p̄tra me ipsum non p̄tereo: dū me
metipm̄ reū mortis er̄ne corā te p̄nūcio. **E**t h̄
oīa idubitant̄ iuste facio. i h̄ q̄ iust⁹ suz. **Q**ua
p̄p̄ cū ita p̄fiteor: iudiciū iustū facio de me ip̄
so. ⁊ iusticiā tuā p̄tra me metipm̄ exequor. **I**ust⁹
igit̄ efficitur: ⁊ p̄p̄ h̄ iustificor: sic corā te. **I**usto
aut̄ nō p̄dēnatio s̄ absolutio pot⁹: ⁊ remune
ratio debet̄ i p̄sistorio tuo. **S**niā q̄ absoluti
onis a te iustissimo / misericordissimoq; iudice:
nō i merito mihi deberi dico. **A**mpli⁹ / nōne
ista tua ē quā ore applico p̄mulgasti: q̄ si nos
metipm̄ diiudicarem⁹: nō vtiq; iudicaremur
Tu aut̄ vides: q̄ me metipm̄ diiudico: nō igit̄
tur a te diiudicabor / id ē p̄dēnabor. **A**mpli⁹
q̄lit̄ ver⁹ erit f̄mo ille. p̄phetic⁹. **J**udiciū ⁊ iu
sticia correctio sedis tue. nisi h̄ itellexeris de iu
sticia hac ⁊ iudicio q̄d p̄tra me exequor. ⁊ q̄d de
me ip̄o corā te facio / accusando me ipsum. testifi
cando p̄tra me crimīa mea / pronūciādo p̄tra
me metipm̄: capitali sn̄a me eē dignissimum.
Ampli⁹ si aliq̄s ali⁹ p̄tra me sic procederet:
⁊ h̄ intentiōe piā: nūquid nō iuste ageret: nū
q̄d nō illū iustū iudicares in p̄te ista. q̄to igit̄
fortius me iustū iudicare debes: q̄ p̄tra me ip̄

sum tanto iustius ago. tantoq; maiori zelo iusticie mala mea in meipsum. psequor: q̄ro et natura et cōsuetudo humane miserie est etiā in malis sibi ipsi. ppiciā esse: sibiq; ignoscere/ quēadmodū dixit poeta **Reuius**. **Mibi inq; ignosco**. **Reui**⁹. siquidē pctā et vitia q̄bus ipse mer laborabat: in alijs psequēbat: nō autē in seipso. **Interrog**⁹. q̄s quā ob cām in seipso mala hmōi nō persequēbat: r̄ndit. **mibi ignosco**. **Hec est humane miserie cōsuetudo**. quia in pe ista nō solū in alijs iusti: s̄ etiam seueri sumus. **In nosipos aut iuxta modū quē dixi p pitij et misericordes**. **Lū** ecōtrario nos habere debeam⁹. **Proprijs** em̄ pctis nemo p̄cere debet. s̄ potius absq; vlla miseratione illa psequi: et exterminare a se. **Aliena** x̄o cū miscōdia nō qua misereat pctis/ s̄ peccātib⁹. **Hoc autem est quā** req̄rit infirmitas p quā et ipsa reū correctio adiuvat. nō que peccāti ampli⁹ prebeat incentiuū. **tāto** igit̄ laudabilior ē iusticia qua q̄s. ppria mala in semetipso psequit. ea iusticia qua illa in altero impugnat. q̄ro difficilior est amari/ et pugnare cōtra seipsum q̄s cōtra alium. **quantosq; x̄tuosus ē psecutionem sustinere in seipso: q̄s alij irrogare**. **Multo ergo maioris iusticie habēdus sum**: multoq; acceptioris tibi dñe miscōdie: meipsum sic iustificans et psequēs corā te: q̄s si alij iusto modo psequeretur. **Amplius** qd̄ petebat sapientissimus ille corā te cū dicebat. **In tua iusticia libera me**. **An** nō ē iusticia tua illa in qua se petebat liberari/ illa quā ego facio in memetipso. **Illā** nāq; indubitanter donū tuū ē. et illam tu oparis in me. vt em̄ eousq; iniusticia mea mihi displiceat: vt eā eousq; oderim. vt eā taz studiose psequar: q̄s ignorat donū esse misericordie tue. **In hac igit̄ iusticia tua libera me** ab iniusticijs meis: faciens eā inualescere: q̄s usq; iniusticie mee q̄s p ipam pugno/ et p quā illas psequor: stare nō valeāt aī illā: s̄ fugiāt a facie ipsi⁹. **Ampli⁹** p ipaz iusticiā tuā pugno cōtra om̄es iniusticias meas: et peā psequor: illas sicut tuiple cōspicis et ego ipse te illuminante video. **Cōtraria** ē q̄ om̄ibus iniusticijs meis. **Nō** p̄rit igit̄ in me simul eē cū illa: p̄fertē sitē cōfortate et fortificante illa vt debet et decet inualuerit. **Cōfident** igit̄ a miscōdia tua peto: vt oēs iniusticias meas p̄stā a me remoueas et extermines. **Ad hē** illā cōtulisti mihi: vt peā cōtra eas pugnē et illas expugnem. **Si** adhuc eousq; puula ē et virib⁹ inualida vt ad exterminiuū eaz nō sufficiat. tuū dñe est

adiūgere illā et cōfortare. **Nō** em̄ m̄n⁹ placeat tibi p̄ficere qd̄ inchoasti: q̄s qd̄ placuit icho are. qn̄ poti⁹ tāto ampli⁹ placeat tibi p̄ficere qd̄ incepisti: q̄ro melior est ipa p̄fectio operū tuorū: q̄s inchoatio eorū dē. **Ampli⁹** nunqd̄ nō ipsa iusticia cōtraria ē oib⁹ iniusticijs meis. **Hoc est vitij et pctis**. alioqn̄ quō aduerset illis: qualiter pugnare p illā p̄tra eas nisi ipa repugnaret eis dē. **Lū** igit̄ p̄traria simul in eodē eē nō p̄rit. **hec autē** manifeste in me est. **Ita** igit̄ abierūt te extermināte atq; delēte vitia mea et pctā a me. **Ita** igit̄ iustificat⁹ sum p misericordiam tuā: dono iusticie ipsi⁹. **Iure** igit̄ et merito petere possū a te dñe miscōdie sniam absolutiōis.

De iusticia p̄fecta et imp̄fecta. **Ca. VIII**

Quod si dixerit
 q̄s: quia reuera bona qd̄a dispositio ē et q̄ memetipm̄ ita d̄iudicas atq; p̄sequis. s̄ nō ē iusticia nec iusticie noīe digna. **Uideat** ipse qualiter hoc dicat. cū manifestū sit: ex ipa dispositione esse vel p̄cedere iudiciū illud: vel iudiciū p modū qd̄ ē iudiciū non posse eē vt p̄cedē nisi a veri nominis iusticia. **Ampli⁹** cū p̄se atq; directe repugnet adūsef oī iniusticie atq; pctō. quō nō erit iusticia x̄ronis et noīs. **Ampli⁹** odiū oīs iusticie. nū qd̄ nō iusticia qd̄a ē. s̄ illi et amor x̄tutū oīm: nū qd̄ nō x̄t aliq̄ ē. **Uerū** q̄s p̄ter rem atq; p̄positū ē disputare de his. nullaten⁹ dubitādū ē hmōi dispositionē: quādā iusticiā eē. **Sic** penitētia p modū qd̄ p̄nia nō ē dubitādū eē quādā iusticiā. **Silt** et penitēte oēm manifestū eē iustificatē seipm̄. et ipz penitēte nō igrat: qn̄ sit qd̄ dam iustificare se. **Sz** reuera differt penitētia a penitere. et dicunt fm̄ magis et min⁹. **Inueni**⁹ q̄s penitere inchoatū diminutū. **Inueni**⁹ q̄s p̄fectū penitere atq; cōpletū. **Lū** autē ē p̄fectū atq; cōpletū ipm̄ penitē: cū ex toto aīitit boiem a vitij et pctis. et ex toto aīitit ipm̄ ad correctionē. qd̄ ē dicē ad declinādū ad ipaz satisfaciendū. p illis iux arbitriū ecclē: cui deus dedit libtate autoritate et ptatē iudicij p̄nialis. **In** dñi autē videb aliq̄s aliq̄rū d̄olere de suis vitij et pctis: et ea int̄ dū ipis displicē. **Uerū** tū nō q̄s q̄s et vsq; q̄s q̄ illa deserāt. et tāq; incitātū i morte et ext̄minū eoz ad expugnō p̄tra ea arma p̄niet discipline ofonis/ et alioz p̄sidiōrū qd̄ p̄tra illa pugnat assumāt. **De** porib⁹ vero et imp̄fecte penitentibus: atq; ad grām v̄ndecūq; conātib⁹: intelligēdus videt fmo

Capitulum

beati Gregorij quo dicit. Interim fac quicquid boni potes: ut deus illustret cor tuum ad penitentiam. Manifestum enim indubitanter est omnium illorum qui penitere desiderat et querit laetitia: orationibus vel alienis suffragiis aut quibuscumque alijs modis quod aliquatenus possit dici dolere atque penitere de vitis suis aut peccatis. verum non vera atque perfecta penitentia est: quemadmodum qui dicebat. Occupavit anima mea desiderare iustificationes tuas in omni tempore. Proculdubio desiderabat iustificationes dei: cum desideraret desiderare eas. Cur enim desideraret desiderare eas: nisi propter ipsas. Et propter hoc multo magis desiderabat ipsas quam desiderium suum desiderare earum. verum non erat ei desiderium earum. quantum et quale concupiscebatur illud habere. Ita est de quibusdam penitentibus: quia penitentia eorum non est nisi conatus quidam vel preparatio ad veram perfectam penitentiam. Et est indubitanter inquisitio vere penitentiae atque complete status ille eorum. Et propter hoc cum perfecta penitentia. perfecta sit iusticia siue iustificatio: qua de penitens semetipsum iustificat: ut diuine iusticie distractionem siue distractionem vltimam onem effugiat et euadat. Seu quod est deo acceptius: ut iusticie diuine satisfiat. et pro hoc placeat deo vera perfecta atque penitentia. vere perfecteque iustificat nihil diuino iudicio vel vindicta in penitente relinquens. Non enim deus iudicabit in idipsum. sicut dicit propheta. Neque retractat unquam penitentiale iudicium: cum verum atque perfectum completum fuerit. Et hoc insinuauit Apolos in sermone suo quo dicit. Quod si nosmetipsos diiudicarem: non vtriusque diiudicaremur. Facit ad hoc ipsius sermo quem audiisti in precedentibus. videlicet iusticia et iudicium correctio sedis tue. propter hoc iudicium dicit ille sanctus et sapiens Job. Nunquid quod non amat iudicium sanari potest: quod absque dubio de iudicio isto penitentiale rectissime intelligit. Correctus enim vere perfecte iudicatus: ab alio iudicio indubitanter tutus est. nec aliud iudicium oportet ut timeat. profertim cum diuine misericordie iudicium penitentiale placeat. Sic ipse per Ezechiel testificatus est dicens. Nolo mortem peccatoris sed magis ut conuertatur et viuat. Quia igitur quod bene correxit: est perfecte iustificatus. Et propter hoc iam iuste et plene liberatus ab iniusticijs suis omnibus: et absolutus a vinculis eorum: et debitis penarum infernalium. si hoc ei innotuerit: non habet necessarium petere aliquid horum: cum iam omnia illa receperit. si potest gratias agere largitori istorum bonorum. Sile autem rei istius est

in eo qui plene dealbatus et perfecte albus effectus est. Non enim superest ei inquirere albedinem vel partem aliquam albedinis. Augmentum vtriusque et obseruationem atque confirmationem incessanter petere debet: propter imensitatem periculorum quibus interius et exterius. et ut ad unum dicam ex omni parte patet iusticia. Sed ne ipsa iusticia in ipso vacet a perfectu et incremento: cum otiositas et infructuositas omni gratia et virtuti inimica sit. sicut docet beatus Gregorius dicens. quia dilectio vera otiosa esse non potest. et virtus semper aut deficit aut proficit. Quia igitur virtus et perfectio iusticie siue vix innotescit alicui. nulli expedit cessare ab omnibus hominum vicijs: quibus et mundatio ab iniusticijs et liberatio petatur. Verum quoniam de imperfectioe penitentiae siue plene constat: et liquet plerumque unicuique nostrum. Manifestum est in eo statu neminem non deficere debere ab omnibus aduersarijs. In eo enim statu indubitanter esurimus et sitimus iusticia: licet et esurie et siti debilibus et imperfectis tamen quia promittit nobis satietas contraria ipso ore sacratissime veritatis. Petenda est incessanter ista satietas instantia ac deuotione qua possumus. quod vicijs nobis datur ut eam petamus. Dicendum ergo est miseratori largissimo adiuua conatur non os domine misericordie: quibus conamur ad te quod scis eos nihil esse sine te: sicut confitebar tibi Sapiens et sanctus tuus Augustinus dicens. Scio domine quia sine te nihil sunt omnes conatus mei. operi manuum tuarum porrigere dexteram tuam: qua me trahas ad te: et extrahas de abyssu miseriarum mearum. Conuerte me domine. id est ex toto verte ad te. Iacens enim in lecto toto egritudinum et languorum. verte me ex toto. sine toto non possis ad te. Miserere mei domine quoniam infirmus sum: si miserandi sunt infirmi corpore: quanto magis miserandi sunt infirmi mente. Domine misericordie: quod obsistit mihi vel aduersat quo minus miseraris mihi. Scio domine te illuminante: quia non obsistit mihi ad hoc misericordia tua. Non enim obsistere potest vel contraria esse sibi ipsi. Hoc autem indubitanter esset. si operationem suam que est miseratio tua impediret. Absit autem haec a misericordia tua quod nec villo genere rerum inueniri potest videlicet ut res aliqua sibi ipsi aduerset: et operationem suam naturalem atque debitam impediatur. Aut obsistit igitur mihi in hoc iusticia tua: aut vitia mea siue peccata: vel forte vtriusque. Quod si iusticia tua obsistit: et mihi et misericordie tue in parte ista: quomodo igitur non potest obsistit quod minus daret mihi donum perfectionis istius. Non enim est ei adhaerentia virtus in parte ista

cōtra me ex cōfessione ista: qñ potius multo minus iuris habet contra me pillam. Quāto em̄ magis meiple corā te iustifico: tāto min⁹ iuri⁹ iuste p̄tatis reliquit iusticie tue/ ad vñ dicandū in me. Si em̄ ex toto atq; p̄fecte me ipse iustificarē. nulle essent p̄tes iusticie tue: ad iustificandū me vel ad obsistendū mihi q̄cūq; modo. Ex ista igit̄ confessione min⁹ pōt vt ita dicā/ r cōtra me r cōtra miscōdiam tuam iusticia tua. **A**mpli⁹ qualiter obsistit mihi iusticia tua/ cū ego ipsam adiuuem p̄ istam confessionem meā: imo poti⁹ manifestū ē quia ipsa parat etiā p̄paratis in me miscōdie tue viam dū me dignū r idoneum aliquatenus efficiet miseratio miscōdie tue. **A**mplius nec decet nec possibile est miscōdiam tuam ociosam esse: qua p̄pter necesse ē eam opari opatiōes suas r maxime in eos q̄ ad eam se p̄parant: qui ad eam fugiunt. q̄ illam quasi q̄d a teip̄s datum est querūt. Et nōne ego dñe miscōdie vnus ex illis sum: q̄d em̄ intendo: vel quero p̄ omnes istas accusatiōes/ testificatiōes/ r p̄fessiones contra me/ nisi vt miseraris mihi: quid intēdo reuelatione atq; ostensioe vulnerū. nisi vt medearis illis p̄ miscōdiam tuā. Similit̄ p̄ ostēssionem paup̄ratū mearū atq; defectuū: quid intendo vel quero: nisi miserationū tuarum subuentiones r bñficia. **A**mplius. qd̄ pōt intendere contra me iusticia tua nisi vindictā iustissimā. Perditionē em̄ r destructionē operis tui/ qd̄ ego sum: nullo modo: um intendit iusticia tua. Alioqñ cōtra teip̄m intenderet r pugnaret. Nō intendit igit̄ destruere in me: quod tu fecisti in me. Hoc em̄ tu adhuc d̄ligis in me: q̄ nihil eorū odisti q̄ fecisti. Qd̄ tu ar̄ d̄ligis in me/ iusticia tua odire nō potest. qua p̄pter nec p̄sequi. nec destructionē illius intendere villo modo pōt. **O**dit igit̄ solum illd̄ in me qd̄ r tu odis in me: videlicet feditates/ deformitates/ deprauationes/ ac turpitudines: qd̄ ego deprauaui r deturpauī quod tu bonum r pulchrū fecisti in me dñe miscōdie. **H**ec ip̄emet odi/ r p̄sequor in me: r pugno cōtra ea q̄stum tuas r adiuuas. **N**ōdū siquidē p̄fecto odio odi illa. **N**ec vt fortis r implacabilis inimicus totis viribus r studijs pugno contra illa. qm̄ nō eousq; fortis sum adhuc: vt possim hoc. et cōtra ipsa pugno/ licet debiliter r adhuc infirmiter cū iusticia tua/ r nō contra eā. **I**n iuste igit̄ meciū agit si p̄tra me ē mihiq; obsistit. **I**n possibile est aut̄ iusticiā tuam inique agere vt iniuste. quia impossibile est vt in statu isto in

q̄ me posuit ḡra tua: cōtra me sit iusticia tua: neq; igit̄ iusticia tua/ nec miscōdia tua p̄tra me est. **S**ola igit̄ vitia mea r p̄ctā cōtra me sunt. **Q**uia igit̄ contra teip̄sum sunt. illa em̄ inimici tui sunt: quos i placabiliter semp̄ odis. **A**d iuuā ergo me/ cōtra me pugnante. r ante tribunā miscōdie tue contra ipsa litigante. **B**elum em̄ istud r litigiū/ cōtra inimicos tuos ē: **A**ddo etiā quia p̄pter te est. **P**ropter h̄ pugno contra ea r litigo: quia tu odisti ea. et q̄d bñplacitū tuū ē impugnatō. **S**ed et p̄pter h̄ dñe miscōdie ea in me p̄sequor. qm̄ illa sola prohibent r impediunt ne tibi placeā: r p̄pter h̄ exterminare illa a me ip̄so enitor: vt vides. qd̄ bus adhuc possim conatibus vt exterminem a me ip̄so: quecūq; tibi displicent in me: vt ip̄sis prius abrasis/ r extirpatis a me: tibi placitus efficiar/ r acceptus. r sic me recuperes r possideas sol⁹ totaliter: cui⁹ me eē recognosco iure plenissimo: iureq; singulari. **B**ellū ergo istud tuū est. qm̄ victoria tua ē. q̄ scis me nō nisi vtute tua victorē esse posse illoz. **L**ā ista tua est: qm̄ de iure tuo. r de illo/ vicz vt illud obtineas in iudicio isto/ contendit. **S**cis em̄ dñe p̄iniquissimā vsurpationē/ r p̄ncipio sam voluntatem meā: vitia mea/ r peccatum intrare possessionem meam: ip̄sus q̄ tuū ius sum totaliter absq; p̄cipe villo/ r cōsorte. **R**esustineas vlteri⁹ istos tam odibiles mihi r tibi inimicos possidere ius tuū: quod ego ip̄se sum. **S**cio dñe quia iustissima ē ista pena mea: dure videlicet seruitutis: r crudelissime tirānidis: quib⁹ me incessanter premunt r affligunt dñi isti. vicz vitia mea/ r peccata qd̄ me turpissime r insanissime subdi. **E**t si placere tibi merito pōt ista tanta pena mea: quia iustissima. **D**isplicere tibi tñ debet iniuria r contumelia tua: quā tibi faciunt in me: tam nequis abutentes me dñi isti. **E**t p̄ istos: etiam demones ipsi qui p̄ ipsos in om̄em iniuriam r cōtumeliā tuam abutunt me. **A**n tibi debet placere plus ista tanta pena mea iustissima: q̄ tibi displicere iniustissima dñatio dñozū vtrozū q̄ istorū: q̄ nulla iniustior. nulla nequior. nulla bonitati tue intolerabilior.

Petitio victorie in conflictu p̄nie. **Ca. IX**

Ex omnib⁹ istis **P**
igitur colligo aggregata ratiocinatione: quia nec misericordia tua contra me est: nec iusticia tua in isto bello vel

Capitulum

iudicio. Peccata vero mea que proculdubio contra me sunt. et etiā contra te nō debent p̄ualere. ne dicam cōtra te: sed etiam nec p̄tra me. in isto iudicio vel p̄lio: de quo euidenter ostendi p̄t: q̄ vtrūq; vnū est videlicet tam p̄lium q̄ iudiciū. **U**ince igit in isto iudicio pariter et p̄lio: qui vides victoriā hic. puenire non posse nisi d̄tute tua. **N**e patiaris me succūbere et vinci: p̄pter infirmitatem et defectū virtutis. p̄pue. sed da virtutē poti⁹ ad vincēdos tam odibiles inimicos tuos: qui das lasso d̄tutem. et his q̄ nō habent fortitudinem et robur multiplicas. **A**n denegasti vnq; d̄tutē et fortitudinem certantibus p̄ te: siue in iudicijs siue alias vbicūq;. **N**e incipias igit a me siue in me. qd̄ nulli vnq; hominum te fecisse: nemo fidelis ignorat. **A**mplius r̄ndere mihi o iusticia creatoris si eouq; tibi placeat vindicta d̄ me: adeoq; auida es cruciatuū et tormentorū meorū. **D**ic obserro p̄pter quid placeat tibi ista vindicta. **S**cio quia nō poteris r̄ndere: vel a r̄gnare nisi alteram ex istis duab⁹ causis: videlicet iusticiā vindicte et gloriā creatoris. **Q**uia igit vbi maior vtraq; istarū causarum euidenter est: ibi debet tibi maior eē iste amor et auiditas vindicte: et cruciatuū meorū. **N**ecessē ē vt magis sibi placeat vindicta: quā ego ip̄e creatori facere parat⁹ sum. **I**am autē dixi: quia iustificatio qua vere ac p̄fecte penitens semetip̄m iustificat: maioris ē ei gl̄e: eā q̄ue iustificat alium. **A**dieci etiam quia laudabilior: et ip̄i creatori acceptior. **M**agis igitur placet tibi p̄nalis vindicta: quā de me ip̄o facere cupio. q̄ illa que p̄ tortores demones. v̄t p̄ quecūq; tormēta inferri posset. **A**d hāc igit necesse habes intendere et nō alijs me tortoribus tradere. **A**mplius nōne maioris ē glorie creatori: vt ip̄e faciat sibi ministros deuotissimos: q̄s habuit hostes et aduersarios: totum autē ei h̄ p̄niam efficiat: qui em̄ p̄ peccata et vicia inimici dei sunt / cōuersi p̄niam eiusdem deuotissimi serui efficiunt. **E**t qd̄ ē mirabilius: sui ipsorū hostes et aduersarij: p̄pter ipsum sunt / simul etiā vindices et tortores: dūmodo in semetip̄so q̄c̄q; contra creatorē egerunt: districte vindicant: et seure puniūt. **I**llos etiam diabolus sentit conuersos: hostes atrocissimos / eiq; rebellantissimos et ad omnem voluntatē dei p̄ viribus promptissimos quos prius d̄i essent in vitijs et peccatis habuit subditissimos. **E**t hec est mutatio dextre excelsi: qua diabolus nō sine graui confusioe:

auerfos a se sentit / et conspicit: et contra rebellantissimos amore creatoris. **I**n quo magis tanto glorificat deus q̄sto magis et mirabilius bonū est iustificare impium: q̄ torque-re / et suscitare mortuū in vicijs et peccatis: sanctumq; ac deuotissimū dei seruū efficere: q̄nto melior est ip̄a sanctitatis gr̄a: q̄ p̄ctōz vindicta. **N**ūquid nō ex te dixit sanctus et sapiens **Aug⁹**: quia maius fuit paulū suscitare mēte: q̄ lazariū corpe. **Q**uis autē dubitat: q̄tū glorificatus fuerat ex co ope: q̄ lazariū corpe suscitauit. **Q**nto igit magis glorificatus fuit ex suscitatioe pauli: que etiā de morte vitiorum et peccatorū suscitauit. **T**anto nāq; ex mirabili oribus opibus suis / est ei maior honor et maior gloria: q̄ ex minoribus / q̄nto illarū mirificetia et magnitudine precellūt minorib⁹. **A**mplius nōne et illud siliter dicit idem sanctus et sapiens **Aug⁹**: quia maius est deo iustificare impium: q̄ creare celum et terrā. **M**aior em̄ est ei gloria ex iustificatioe vnus impij: q̄ ex creatione celi et terre. **E**t hoc indubitanter / apud intelligentes et cognoscentes mirificetias magnalium ipsius. **I**n iustificatione autē vnus impij: est nobilissima victoria. **U**incit diabolus vincit et peccator: sui ipsius / a semet ip̄o: tam bello q̄ iudicio vt p̄dixi. **T**āta q̄tā q̄ magnifica largitio venie est: gr̄e: vt humanus intellectus eas nō sufficiat admirari. fit ibi innouatio et reformatio imaginis et similitudinis creatoris in anima humana. **N**ec minus mirifica: q̄ si de trūco arido et putrefacto oliua speciosa et vernans subito efficeret. vel de p̄tico spurcissimo aut buffone: speciosissimus aspectusq; desiderabilissimus iuuenis efficeret. **U**incitur ibi et ira tua: cui resistere nemo p̄t: ab ipsa misericōdia tua. **S**i magnificetia remissionū tuarum et largitio munerum gratiarū tuarū: vt de alijs taceā ip̄a hereditas felicitatis eterne: maior est q̄ celum et terra. **T**or igit et tāta tāq; magnifica opa tua cōcurrūt simul. in vna vnus contriti peccatoris iustificatione: vt minora merito reputent celi et terra: q̄ illa sint. **Q**uis autē cogitare sufficiat gr̄atiactiōes que tibi p̄ illa reddant. et collaudationes que tibi placere: que et sup omnem admirationem nostram sunt: pulcherri marum sublimiumq; miliciarum tuarum exercituum videlicet omnium angelicorum: festinantq; tibi i celis: inde agitur gaudiū. **T**u em̄ dixisti: et facta sunt celum et terra: tu mandasti et creata sunt. **N**ihil verbo tuo omnipos-

tenti. nihil mandato beneplaciti tui se opposuit: et contraxit. nihil ibi quicquam difficultatis adhibuit. Et ipsa etiam celum et terra: si quod difficultatis et resistentie opponere potuissent creationi et formationi sue: nullatenus hec fecissent. quoniam potius siquid iuuaminis ad hoc adhibere potuissent: toto gaudio et auditate illud ad se adhibuissent. Non habes igitur o pulcher rima: o semper omnino laudanda dei iusticia: propter quod te vel mihi opponas: vel mihi aliquid tenus aduersaris siue in vindictam de me sumendam siue in gloria creatoris intendens. An non ego et propugnator tuus sum in prelio isto et aduocat in iudicio isto. Quid enim aliud interdevel quodro. nisi ut totum me recuperes: totumque possideas. Non enim pugno vel utrogo: nisi contra capita les inimicos tuos: vicis iniusticias meas: et non potest non esse tuum. adiuua igitur propugnatorum tuum: et ad uocatum in bello tuo iustissimo atque iudicio. Alioquin non solum mihi: sed etiam tibi ipsi deesse merito reputandus es. Quorum amplius unum uerbum tibi domine misericordie: et dicam. quia oportet te misereri mihi: salua pro omnia iusticia tua. similiter et iuste agere mecum salua pro omnia misericordia tua. Non enim est possibile ut alterum istorum permittat bonitas tua. uidelicet uel ledi iusticiam tuam: uel ledi misericordiam tuam. Ultraque enim bonitas est: neque enim contraria sunt ulli modorum. nec altera alteri ullatenus aduersatur. imo si phas est dicere: mutuo se pro omnia adiuuant. Absit enim ut sic uindictam iusticia expetat: ut misericordiam omnino euacuet. Absit similiter ut misericordia tua sic ignoscere intendat: ut iusticiam tuam proorsus excludat. Tu igitur plargus miserator es: et nihilominus in miserando seruas iusticiam. Et si militer seuerus uindictator: in uindicando tamen uilem per omnia seruas misericordiam. Quia igitur si me per penitentiam iustificas: et salua est pro omnia iusticia tua: et salua per omnia misericordia tua. Confidenter dico: quod necesse habes / non necessitate coactionis: sed supabundantia liberrime bonitatis tue: iustificare. In omni enim uere et perfecte penitente salua est pro omnia iusticia tua: dum nihil in eo impunitum relinquitur. Omnis enim uere ac perfecte penitens pro omnibus commissis et omissis seipsum punit pro omnibus: namque dolet et erubescit: et sibi ipsi irascitur: et sicut tu ipse ad nudum conspicis: etiam cogitationes malas: in seipso punire non negligit. Quis enim uere penitens est qui non dolet at pro eo: quod quicquam quod tibi displiceret cogi-

tauit. Et intendo domine misericordie quod saltem in uniuersali pro omnibus quibus te offendit: debet saltem dolere uniuersaliter: qui nullatenus ex offensis tuis excipit vel preterit. De singulis enim singulariter dolere uel penitere: interdum forsitan non est possibile alicui: sicut neque singulariter recolere aut memoriter tenere. Delicta enim quis intelligit.

Excusatio penitentis quod non debet tamen puniri quantum meruit. La. X

Quod si dixerit **Z**
 quis. quia quemadmodum in singularibus commissis et omissis singulariter peccat: quicquam peccat. sic et singulariter emendare singula: et pro singulis satisfacere singulariter debet. Rursum de hominibus homini: quia hoc non solum iusticie tue non est. sed etiam ne humane. Quorumque namque latrocinia que commiserit: non tot ei suspendia uel mortes alie irrogantur quam potius hec uno suspedio humana iusticia reputat: in eo omnia uindicta: et hoc quantum ad ipsam humanam iusticiam pertinet. que post unam mortem corporis: non habet amplius quid faciat in peccantem. Aliter autem se habet in uerissima pro omniaque semper laudanda iusticia tua: que una morte ueteris hominis: omnia uitia et peccata in anima humana mortificat et extinguit. unumque in infusione iusticie seu gratie tue: omnes fordes spirituales emundat et abluit. quemadmodum in infusione fortissime medicine: omnem infirmitatem curas: et quemadmodum unica infusione thyrice uirtuosissime: uenena omnium peccatorum et uitiolorum exterminas proorsus et difugas.

Obiectio contra predicta. La. XI

Quod si dixeris **A**
 domine misericordie: quia non quantum iusticia requirit seipsum punit: etiam penitens quantumcumque uere ac perfecte. quam pene eterne siue gehennales debent unicumque peccati mortaliter. Pene uero penitentes quantumcumque sint: nulle sunt compatione illarum. qua propter nullum ex uere et perfecte penitentibus: punit se tantis penis penitenter: quantum dignum est de dei iudicio et iusticia. Rursum tibi in hoc domine misericordie: quod iusticia tua non requirit hec a peccatoribus: uicem tantis ac talibus penis seipos puniant. Infernales namque pene: quos tenent non emendant aut corrigunt. Non est enim in inferno qui confiteatur tibi.